

Innst. 172 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:6 S (2015–2016)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering

Til Stortinget

Sammendrag

Gjennom flere år har det blitt ropt varsku om situasjonen for pollinerende insekter, med særlig bekymring for tilbakegang i bestanden av humler og andre villbiearter. Mye av årsaken til nedgangen i pollinerende insekter er endrede driftsformer i landbruket. Dette er nok utilsiktede virkninger av overgangen til moderne, rasjonelt landbruk, men det er like fullt en utvikling det må gripes systematisk fatt i for å få snudd. Insektene er avhengig av landbruket, like mye som landbruket er avhengig av insektene.

Det har blitt gjennomført ulike positive tiltak rundt om i landet, men det er behov for en nasjonal og systematisk dugnad for villbiene. Dersom Norge ikke tar omfattende grep for å stanse svekkingen i bestanden av pollinerende insekter, vil dette etter forslagsstillernes mening gå sterkt ut over landets artsmangfold og matproduksjon. Omkring 1/3 av matproduksjonen og 70 pst. av landbruksvekster er avhengig av pollinerende insekter, og derfor vil det få svært alvorlige konsekvenser dersom man ikke klarer å stanse nedgangen i bestanden av slike insekter.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Benjamin Grønvold, Gunnar Gundersen og Charlotte Spurkeland, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Oskar J. Grimstad og Morten Ørsal Johansen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, fra Venstre, Pål Farstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Siv Elin Hansen, støtter intensjonen bak forslaget om at pollinerende insekter er helt avgjørende for landbruksnæringen og for å opprettholde et levende kulturlandskap med et stort artsmangfold. Komiteen ser viktigheten og verdien av et mangfoldig landskap. Mangfoldet er en verdi i seg selv, og god balanse mellom artene er viktig.

Komiteen mener at tilbakegangen av pollinerende insekter er en utfordring som må tas på alvor. Mange av villbiene pollinerer bare noen spesielle planter. Som det kommer frem i forslaget, er en del nyttevekster og ville vekster avhengige av visse arter av villbiene for å formere seg. Tilbakegang av pollinerende insekter kan derfor få en rekke negative konsekvenser på norsk natur og landbruk. Kunnskapen om årsaken til tilbakegangen er også mangelfull.

Komiteen mener derfor at det er viktig å iverksette tiltak for å bevare villbier og andre pollinerende arter. Komiteen er derfor tilfreds med at regjeringen på flere områder, både i privat og offentlig regi, har iverksatt tiltak for å bidra til bevaring av biene gjennom blant annet å utplante bievennlige blomster.

Videre mener komiteen at det er viktig å redusere avhengigheten av kjemiske plantevernmidler for

å minimere risikoen for miljø og helse. Komiteen viser til brev fra statsråden, datert 29. oktober 2015 (vedlagt), hvor det fremkommer at regjeringen arbeider for å nå disse målene blant annet gjennom regelverk og oppfølging av handlingsplan på plantevern-middelområdet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser imidlertid til brev fra statsråden hvor det fremkommer at man er av den oppfatning at

«arbeidet med bevaring av villbier og andre pollinerende insekter, må integreres i allerede etablerte strategier og tiltak for bevaring av artsmangfold i Norge, et arbeid som berører og involverer flere ulike sektorer i samfunnet. Jeg tror derfor at det ikke er hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å utarbeide en egen strategi for villbier og andre pollinerende insekter».

Disse medlemmer mener derfor det er hensiktsmessig at strategien for bier og pollinering legges inn i en mer omfattende handlingsplan for naturmangfold. Dette er tiltak som rammer og berører flere departementer og sektorer, derav Samferdsels- og Klima- og miljødepartementet. Fremfor å utarbeide flere separate dokumenter og strategier mener disse medlemmer at det er mest hensiktsmessig i et bredere perspektiv å få dette inn i et større og mer helhetlig dokument for bevaringen av naturmangfold, utarbeidet på tvers av departementene. I den forbindelse viser disse medlemmer nok en gang til brevet fra statsråden hvor bevaring av truede arter vil være et viktig tema i denne helhetlige strategien. Disse medlemmer er av den oppfatning at et godt samarbeid på tvers av sektorene, og departementene, vil være nødvendig for å utarbeide de beste tiltakene for å bevare villbier og andre pollinerende arter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener bier spiller en avgjørende rolle i økosystemet, blant annet gjennom pollinering av blomster og andre planter. Disse medlemmer viser til at i de senere årene har vi fått dramatiske nyheter om biedød og økning i forekomsten av «Colony Collapse Disorder», hvor hele biesvermer forsvinner fra sine kuber for aldri å vende tilbake. Det er usikkert hva de bakenforliggende årsakene til en slik kolonikollaps er, men det er bred enighet blant forskere og naturvernere om at en reduksjon i verdens biebestand vil ha alvorlige konsekvenser for livet på jorda.

Disse medlemmer viser til at det har blitt gjennomført en rekke positive og suksessfulle tiltak rundt om i landet for å stanse svekkelsen av bestan-

den av pollinerende insekter, men det er behov for en nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av alle pollinerende insekter, det vil si bier, humler, sommerfugler og pollinerende fluer.

Disse medlemmer viser til at viktigheten av pollinerende insekter er omtalt i stortingsmeldingen om naturmangfold, men med få konkretiseringer av politikk. Det haster med målrettet og tverrsektoriell handling for å sikre levevilkårene for villbiene våre. Disse medlemmer mener det er lave kostnader med å lage en strategi nå, fremfor de kostnadene som kan påløpe dersom villbiepopulasjonene går ned. Disse medlemmer viser til at i deler av Kina må man håndpollinere epletrær. Det viser at det er viktig å sette inn målrettede tiltak i tide. Disse medlemmer mener problemet er tverrsektorielt, og det er derfor nødvendig med mange tiltak på mange sektorer.

Disse medlemmer viser til Dokument 8:6 S (2015–2016). Disse medlemmer viser til at forslagene inkluderer avsetning av en tilstrekkelig andel dyrket/dyrkbart areal som forvaltes slik at det fremmer seminaturlige blomsterenger, det vil si ugjødslet, slått og tørket på stedet. Disse medlemmer mener det må vurderes om et slikt krav skal stilles til det enkelte gårdsbruk, eller om kommunene pålegges å sikre dette gjennom sine landbruksplaner.

Disse medlemmer mener de samlede vegkantene både langs riks-, fylkes- og kommunale veier utgjør et stort areal. Disse medlemmer mener en forvaltning av disse som fremmer de ønskede blomsterplantene, vil være positivt både for pollinerende insekter og for å skape et vakkert landskap. Disse medlemmer viser til at dette er arealer som uansett skal såes til og vedlikeholdes av trafikk-sikkerhetshensyn, og bruk av seminaturlig blomstervegetasjon på fattig jordsmonn vil også kunne være økonomisk fordelaktig.

Disse medlemmer viser til at Statens vegvesen nå, etter påtrykk, har besluttet at de skal slutte å bruke sprøytemidler langs norske veier. I stedet skal det klippes der det før ble sprøytet. Disse medlemmer mener dette er positivt og må etableres som fast praksis også for andre typer veier som ikke sorterer under Statens vegvesen.

Disse medlemmer mener kommunale parker og grøntarealer bør ha krav om en andel vekster som er viktige for pollinerende insekter.

Disse medlemmer mener dagens ordning med utvalgte kulturlandskap må utvides fra 22 til 100 områder.

Disse medlemmer mener det må bli forbudt å importere fremmede humlearter som utkonkurrerer og/eller på andre måter skader de norske humlene.

Disse medlemmer mener en variert bruksstruktur og mulighet til også å drive mindre land-

brukseiendommer, med mangfoldig drift, er viktig også i denne sammenhengen.

Disse medlemmer mener en nasjonal strategi bør inneholde en informasjonsplan for hvordan forbrukere kan tilrettelegge for pollinerende insekter i hager og andre private eiendommer.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter forslaget om en nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter. Dette medlem vil ikke nå konkludere med hvilke tiltak som bør inn i en slik strategi, men vil ta stilling til det etter at regjeringen har utredet og kommet tilbake med forslag til tiltak. Strategien må ivareta de næringsmessige behovene til blant annet gartneri- og birøkternæringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er opptatt av at det iverksettes tiltak omkring de utfordringene som tilbakegangen av pollinerende insekter representerer.

Disse medlemmer mener imidlertid at en må ha et fornuftig helhetsperspektiv for å styrke den samlede matproduksjonen og forvalte ressursene på den optimale måten.

Disse medlemmer mener at en ny strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pol-

linerende insekter vil være svært ressurskrevende. Regjeringen har en rekke meldinger og andre oppgaver som krever stor oppmerksomhet. Nok en nasjonal strategi kan ta bort ressurser fra det øvrige arbeidet og svekke planer og utarbeidelser av strategier.

Disse medlemmer mener at en mer helhetlig strategi for bevaringen av naturmangfold vil være betydelig mer hensiktsmessig for å styrke artsmangfoldet og for en maksimering av ressursene for å øke matproduksjonen i Norge.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter.

II

Dokument 8:6 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 18. februar 2016

Geir Pollestad

leder

Morten Ørsal Johansen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden, til næringskomiteen, datert 29. oktober 2015****Dokument 8:6 S (2015-2016) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering**

Jeg viser til brev av 22. oktober 2015 fra Stortingets næringskomite hvor det bes om en vurdering fra Landbruks- og matdepartementet av ovennevnte forslag.

I representantforslaget foreslås følgende:

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter.

Min vurdering:

Tilbakegangen av pollinerende insekter synes å være en global trend og er en utfordring i store deler av verden. Landbruksnæringen er helt avhengig av pollinerende insekter, samtidig som det er en utfordring som også relaterer seg til bevaring av et biologisk artsmangfold. Jeg deler forslagsstillernes bekymring for tilbakegangen, og for de konsekvenser dette på sikt kan få for norsk landbruk og norsk natur. Regjeringen tar denne utfordringen på alvor, og det er i dag flere tiltak som på sikt vil bidra til å bevare og opprettholde den norske bestanden av villbier og andre pollinerende insekter.

Kunnskapen om årsaken til tilbakegangen er mangelfull, og mange peker på at mange av de pollinerende artene kan være følsomme for klimaendringer. Erfaringsmessig og slik det også blir påpekt i forslaget, vil økt tilgang til nektarproduserende planter virke positivt på de pollinerende artene.

Tiltak for å bevare villbier og andre pollinerende arter, er et arbeid som berører og involverer flere sektorer. Som det påpekes vil tiltak langs veier og grøftekanten kunne bidra positivt, både i form av bivennlige blomster og strategier for slått i veikantene. Dette tilligger Vegvesenet og hører under Samferdselsdepartementets ansvarsområde.

Når det gjelder introduksjon av fremmede arter som vil kunne ha negativ effekt på villbier, er dette primært Klima- og miljødepartementets ansvar. Det samme er meldingen til Stortinget om handlingsplan for naturmangfold som er under utarbeidelse. Samtidig er det viktig at landbrukssektoren er oppmerksom på denne problemstillingen bl.a. med tanke på hvilke arter som benyttes i produksjon og hvilke tiltak som kan bidra til å bevare villbier og andre pollinerende

insekter i form av kulturlandskap, beplantning, plantervernmiddelbruk etc. Enkelte tiltak vil også være sektorovergripende, slik at et samarbeid på tvers av sektorer og interesser vil være nødvendig. Det er derfor viktig at de ulike sektormyndigheter samarbeider om de tiltak som initieres og iverksettes innenfor den enkelte sektor.

Forskerne peker på at pollinerende arter er avhengig av åpent landskap. Alminnelig jordbruksdrift bidrar til å holde kulturlandskapet åpent ved beiting, dyrking og slått. Noen av arealene som var brukt til beite og slått i forrige århundre er i dag gjengrodd som følge av at jordbruksarealene har gått ut av drift. For å bevare et åpent og levende jordbrukslandskap, er det viktig å stimulere til fortsatt jordbruksdrift i hele landet. I tillegg er det viktig å ivareta de spesielt verdifulle områdene i jordbrukets kulturlandskap. En rekke virkemidler i jordbrukspolitikken bidrar på ulik måte til å opprettholde et jordbruk i hele landet, redusere forsuring av vann og luft og til å ivareta spesielt verdifulle kulturlandskap som f.eks. gamle slåtteenger, verdifull kulturmark og seterområder. Drift av arealer hvor det er lite eller ingen bruk av kunstgjødsel og sprøytemidler, krav om å la kantsoner stå, og sette igjen vegetasjonssoner langs bekker og grøfter har også betydning. Det er også viktig å redusere den negative påvirkningen på truede arter ved omdisponering av jordbruksjord som bidrar til fragmentering av leveområder og reduserer økologiske nettverk og naturlige korridorer i kulturlandskapet. Ulike virkemidler i jordbruket legger også til rette for drift av arealer hvor det er lite eller ingen bruk av mineralgjødsel og sprøytemidler.

For å opprettholde et levende kulturlandskap med stort artsmangfold og nektarproduserende planter, er man avhengig av pollinerende insekter. Et viktig bidrag til pollinering av kulturvekster er næringsbirøkt. Det gis støtte over jordbruksavtalen til birøkt og organisasjonsstøtte til Norges Birøkterlag over Landbruks- og matdepartementets budsjett.

Generelt vil jeg understreke at det er et mål å redusere avhengigheten av kjemiske plantevernmidler og at risikoen for helse og miljø ved bruk av slike midler reduseres. Det arbeides for å nå disse målene, blant annet gjennom regelverk og oppfølging av handlingsplan på plantevernmiddelområdet. I juni d.å. trådte ny forskrift om plantevernmidler i kraft. Forskriften innfører bestemmelser om at brukere av yrkespreparater skal sette seg inn i og anvende de generelle prinsippene for integrert plan-

tevern. Integrert plantevern innebærer at ulike planteverntiltak, som for eksempel bruk av biologiske midler og mekanisk bekjemping mv, kombineres med bruk av kjemiske plantevernmidler. Bønder og andre yrkesbrukere må altså vurdere om man kan bruke andre metoder enn kjemiske plantevernmidler for å hindre skadegjørere. Når det gjelder spredning av plantevernmidler på arealer som er åpne for allmenn ferdsel, er det begrensninger på hvilke midler som kan brukes på beplantninger som grenser mot offentlige veier eller private hager, i parker eller i andre offentlig tilgjengelige områder. Disse begrensningene gjelder imidlertid ikke utmark.

Det er på flere områder, både i privat og offentlig regi iverksatt tiltak for å bidra til bevaring av villbiene. Som det påpekes i forslaget, er utplanting av bivennlige blomster et positivt tiltak som gjøres bl.a. både i private hager og offentlige parker. Dette ansvaret tilligger i stor grad den enkelte kommune og fylkeskommune, men det er viktig at disse er bevisste den muligheten de har til å bidra positivt til bevaring av pollinerende insekter gjennom sine beplantningsplaner og skjøtsel i parker og grøntanlegg.

Det påpekes i forslaget at import av utenlandske humler til pollinering, bør forbys. Dette er regulert gjennom ny forskrift om fremmede arter som ligger under Klima- og miljødepartementets ansvarsområ-

de. Som utgangspunkt er det ikke tillatt å importere humler, men det er av hensyn til gartnerier med helårlig tomatproduksjon i veksthus åpnet for begrenset import av humler til pollinering i veksthus på strenge vilkår. Dette har sin bakgrunn i at det pr i dag ikke er tilstrekkelig med norske humler av god nok kvalitet til å dekke etterspørselen, spesielt vinterstid. Derfor har man denne begrensede åpningen noen måneder i vinterhalvåret. I denne perioden anses faren for rømning og negativ påvirkning på norske ville arter å være svært begrenset.

Jeg er av den oppfatning at arbeidet med bevaring av villbier og andre pollinerende insekter, må integreres i allerede etablerte strategier og tiltak for bevaring av artsmangfoldet i Norge, et arbeid som berører og involverer flere ulike sektorer i samfunnet. Jeg tror derfor ikke det er hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å utarbeide en egen strategi for villbier og andre pollinerende insekter.

Regjeringens ambisjoner og planer for det videre arbeidet med handlingsplanen for naturmangfold vil bli lagt fram for Stortinget. Bevaring av truede arter er et sentralt tema i denne strategien, et tema som også vil omfatte villbier og andre pollinerende insekter. Også av denne grunn vil jeg ikke anbefale at det besluttes å utarbeide en egen strategi for pollinerende arter i forkant av dette.

